Työ- ja elinkeinoministeriö 12.2.2024

Työ- ja elinkeinoministeriön ydintavoitteet seuraavalle EU-vaalikaudelle (2024-2029)

Työ- ja elinkeinoministeriön ydintavoitteet EU:n seuraavan strategisen ohjelman, sekä sen pohjalta työnsä aloittavan seuraavan komission työhön ovat:

1. **Kilpailuolosuhteiden turvaaminen EU:ssa**
2. **Vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat ja tehokkaampi toimeenpano**
3. **Teknologiajohtajuutta ja resilienssiä vahvistava kasvu-, TKI- ja teollisuuspolitiikka**
4. **Talouskasvua ja uudistumista tukeva alue- ja rakennepolitiikka**
5. **Puhdas siirtymä ja 2040 -tavoitteet**
6. **Kilpailukykyä vahvistava ja mahdollistava sääntely-ympäristö**

1. Kilpailuolosuhteiden turvaaminen EU:ssa

- Olemassa olevien politiikkakeinojen hyödyntäminen kestävän talouskasvun ja kaksoissiirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi ilman lisäjoustoja valtiontukisääntöihin. EU:n valtiontukisääntöjä ei tule keventää ilman selkeää vaikutustenarviointia.

- Valtiontukien tilapäisistä joustoista, esim. kriisituet, tulee luopua mahdollisimman pian eivätkä ne saa vaarantaa EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä. Erityisesti EU:n oman tuotantokapasiteetin kasvattamiseen tähtäävät valtiontukipoikkeukset ovat kilpailua vääristäviä, eikä niitä tule jatkaa.

- EU-rahoituksen tulisi kohdistua EU-tavoitteiden eteen tehtävään pitkäjänteiseen työhön ja valtiontukihelpotukset ottaa käyttöön vain markkinahäiriötilanteessa ja määräaikaisesti. Suomen tavoitteena tulisi olla avoimeen kilpailuun perustuvat TKI-toiminnan sisämarkkinat, jotka luovat pohjaa tehokkaalle teollisuuspolitiikalle, joka ei rakennu valtiontukien varaan.

- EU-rahoitusta tulee tarkastella valtiontukipolitiikkaa vasten. Tiukka valtiontukikantamme mahdollistaa kansalliset T&I-tuet mutta suhtautuu kriittisesti tuotantotukiin, joita yhä useammin pyritään sitomaan T&I-tukiin. Kehittämis-, pilotointi-, demonstraatio-, teknologia- ja innovaatiorahoitustarpeiden kanavoiminen niihin avoimesti kilpailtuihin EU-rahoitusohjelmiin, joissa Suomi pärjää hyvin (mm. Horisontti) tulisi arvioida mahdollisuutena rakentaa mm. EU:n teknologiajohtajuutta sisämarkkinoiden pelisäännöillä. Samalla EU-rahoituksen ja valtiontuen helpotuksia tai kansallisten tuotantotukien yhteyttä ei tule automatisoida.

- Kilpailupoliittisen arvioinnin perustana markkinoiden toimintaan ja kilpailun toimivuuteen perustuvat näkökohdat ja nämä näkökohdat tulee huomioida myös sääntelyä valmisteltaessa. Kilpailuun liittyvällä EU-sääntelyllä ja sen täytäntöönpanolla tulee pystyä tarvittaessa puuttumaan kilpailurikkomuksiin ja muihin kilpailun vääristymiin.

- ”Inklusiivisuus- ja leave no-one behind” -ajattelussa tulisi rikkoa olettamus, että sillä tarkoitetaan vain tiettyjä maita (widening, koheesio). Inklusiivisuuden ja koheesion käsitteistä tulee saavuttaa yhteisymmärrys uudistuvassa EU:n budjetissa, sillä ne eivät voi suoraan toimia rahoituskriteereinä. Näissäkin tapauksissa tulisi säilyttää kilpailullisuus rahoituksen saamisen perusteena.

- Erilaisten aluekriteereiden välttäminen sektorisääntelyssä.

- Kestävän kasvun tukeminen edellyttää riittävän osaavan työvoiman saatavuutta mukaan lukien toimet EU-alueella asuvien osaamisen kehittäminen ja kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen.

2. Vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat ja tehokkaampi toimeenpano

- Teknisten kaupanesteiden kuten erilaisten kansallisten standardien ja vaatimusten poistaminen esimerkiksi rakentamisessa ja teollisuudessa; vastavuoroista tunnustamista koskevan sääntelyn selkeyttämistarpeiden arviointi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen tehokkaampi soveltaminen ei-harmonisoiduilla tuotesektoreilla kuten jalometallit ja tietyt rakennustuotteet; sääntelyn ajantasaisuuden varmistaminen, jotta vanhentuneet ja teknologiaan sidotut ratkaisut eivät muodostu esteeksi.

- Horisontaaliset ja taloudellisesti merkittävimmät palvelut (mm. liike-elämän palvelut, vähittäiskauppa, digitaaliset palvelut) huomioidaan kaikissa ekosysteemeissä; tarvittavilta osin sektorikohtaisia toimia (mm. matkailuala, pilvipalvelujen rajat ylittävä käyttö ja turvallisuus), joilla edistetään palvelumarkkinoiden toimintaa tai joilla voidaan purkaa palveluiden tarjoamisen esteitä; jäsenvaltioiden palveluiden lupajärjestelmien arviointi; palveluiden ilmoitusmenettelyn tehokkaampi soveltaminen.

- Sähköisen hallinnon ratkaisut ja ”yhden kerran” –periaate; rajat ylittävä sähköinen asiointi viranomaispalveluissa; tiedonsaanti yritystoimintaan liittyvistä kansallisista vaatimuksista kuten toiminnan aloittamisesta ja lupamenettelyistä.

- Tärkeiden tuote-, jäte- ja kemikaalilainsäädännön rajapintojen arviointi ja niiden johdonmukaisuuden sekä täytäntöönpanon vahvistaminen.

- Toimeenpanon tehostaminen: pakettikokoukset, EU-Pilot ja rikkomusmenettelyt sekä jäsenvaltioiden ja komission välinen dialogi, komission ohjeistus toimeenpanoon ja toimivaltaisten viranomaisten yhteistyön vahvistaminen yhtenäisen tulkintakäytännön turvaamiseksi. Olemassa olevien sisämarkkinatyökalujen tehokas hyödyntäminen kuten ilmoitusmenettelyt kaupan esteiden ennalta ehkäisyssä. Uusien yhteistyötyömuotojen kuten SMET hyödyntäminen tehokkaasti täytäntöönpanohaasteiden ja esteiden purkamiseksi.

- Työn murros, työelämän laatu ja osaava työvoima kulkevat käsi kädessä; rajat ylittävän etätyön kysymykset, työntekijän oikeudet.

3. Teknologiajohtajuutta ja resilienssiä vahvistava kasvu-, tki- ja teollisuuspolitiikka

- EU:n teollisuuspolitiikan keinoin tulee edistää ensisijaisesti teollisuuden uudistumista. Kasvulle suotuisinta on mahdollistava ja tavoitelähtöinen politiikka; esim. ilmastonmuutoksen torjunta, puhdas siirtymä ja uusien digiteknologioiden edistäminen, joka ohjaa myös TKI- ja teollisuuspolitiikan toimia. Tavoitelähtöisyydellä voidaan tarttua erilaisiin

ja erikokoisiin haasteisiin tapauskohtaisesti ja räätälöidysti sopivalla keinovalikoimalla sisältäen sekä rahoitusta että muita politiikkakeinoja.

- Avoin kilpailu nostaa laatua ja vivuttaa sellaista yksityistä TKI-rahoitusta, joka voi johtaa myös kilpailukykyisiin ja kestäviin teollisiin investointeihin. Pelkästään julkisella TKI-rahoituksella tai kapeilla teknologia- tai sektorivalinnoilla kasvu ei ole laajapohjaista eikä kestävää.

- Yleisesti ottaen Suomi suhtautuu varauksellisesti viime aikoina yleistyneisiin teknologialistoihin ja painottaa markkinaehtoista lähestymistapaa, jotta teknologiselle kehitykselle ja innovaatioille jää riittävästi tilaa. Suomen kannattaa kuitenkin varautua vastaamaan EU-tasolla yhä useammin esiin nouseviin teknologia- ja sektorivalintoihin. Edistettävien teknologioiden listaamisen yhteydessä tulisi arvioida niiden vaikutuksia, mahdollistavuutta ja strategisuutta.

- Periaatteessa Suomi on suhtautunut positiivisesti esimerkiksi transformatiivisten teollisten vähähiiliteknologioiden, kuten vedyn avulla valmistetun teräksen, ydinvoiman sekä bio- ja kiertotalouden ratkaisujen edistämiseen. Vastaavia Suomen intresseissä olevia strategisia sektorivalintoja tulee pohtia pitkäjänteisesti.

- EU:n teknologiayhteistyön tulee jättää tilaa jäsenmaiden kahdenväliselle yhteistyölle saman mielisten, korkean teknologian kumppanimaiden kanssa. EU:n tuleekin vahvistaa teknologista johtajuuttaan sekä omaehtoisella, tavoitteellisella ja useita ratkaisuja mahdollistavalla teknologiapolitiikalla että vahvojen kumppanuuksien avulla

- EU:n kilpailukyky ja kasvu edellyttävät lisäinvestointeja digiteknologiaan, erityisesti uusiin murrosteknologioihin ja niiden hyödyntämiseen (kvanttilaskenta, robotiikka, automaatioasteen nosto, tekoälyratkaisut ja immersiiviset teknologiat). 5/6G-teknologian merkitys kehityksen mahdollistajana ja sen potentiaalin edistäminen tulee olla EU:n teknologioita edistävien politiikkojen ytimessä.

- Horisontti Eurooppa on Suomelle edellä mainittujen tavoitteiden kannalta tärkein EU-rahoitusohjelma, jossa olemme selvä nettosaaja ja jossa tällä rahoituskaudella tavoittelemme jopa 2,5 - miljardin euron saantoa.

- Osaamisen kehittäminen ja hyödyntäminen sekä osaajien määrän lisääminen tulee sisältyä tki-ohjelmien tavoitteisiin läpileikkaavasti.

- Tarjonta- ja kysyntäpuolen instrumenttien tehokasta yhteiskäyttöä eri teemoissa, sektoreilla, teknologioissa ja missioissa vahvistettava.

- Bio- ja kiertotalouden saaminen osaksi teollisuuspolitiikan agendaa on välttämättömyys. Samaan aikaan kun kannetaan huolta kaivannaisten saamisesta, ei omavaraisten biomateriaalien laajenevia mahdollisuuksia uusiutumattomien raaka-aineiden korvaajana ymmärretä riittävissä määrin.

- EU:n avaruuspolitiikalla tulisi edistää avaruustoiminnasta saatavan datan saatavuutta ja käytettävyyttä erityisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä kaksoissiirtymän edistämiseksi. Lisäksi avaruuspolitiikalla on kasvava rooli EU:n resilienssin, turvallisuuden ja puolustuksen tukena erityisesti arktisessa toimintaympäristössä. Pienten innovatiivisten maiden ja yritysten huomioiminen rahoituksen ja muiden politiikkatoimien kohdentamisessa on tärkeää.

- EU-tason riskinjakoa globaalisti tunnistetuille teknologia-aloille, joilla erityisiä suomalaisia vientimahdollisuuksia, tulee kehittää.

4. Talouskasvua ja uudistumista tukeva alue- ja rakennepolitiikka

- Seuraavalla rahoituskehyskaudella varoja tulisi suunnata entistä enemmän tutkimusta, innovaatioita ja osaamista sekä digitalisaatiota ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin. Lisäksi Suomi edistää rahoituksen kohdentamista kokonaisturvallisuutta ja EU:n ulkorajoja vahvistaviin toimiin.

- Modernisoitaessa koheesiopolitiikkaa ja sen varojenjakokriteerejä tulisi entisestään painottaa Euroopan unionin ulkoraja-alueiden merkitystä ja niiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä sekä koheesiopolitiikan varojen jakautumista vaikuttavasti. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa Suomi korostaa etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle.

- Suomelle on erityisen tärkeää oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen sitomalla EU:n budjettirahoitus oikeusvaltion kunnioitukseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin sekä korruption ehkäisyyn.

- Lainsäädäntöehdotuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niillä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita.

- Reilu kilpailu, toimivat sisämarkkinat ja nykyisten EU-varojen tehokas käyttö ovat EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyn perusta ja avainasemassa nykyisten ja tulevien haasteiden ratkaisemisessa.

- Valtioneuvosto ei nykytilanteessa kannata lisärahoitusta tai kokonaan uusia EU-tason rahoitusvälineitä. Valtioneuvosto korostaa yleisenä periaatteena kansallisen osarahoituksen merkitystä osana EU-rahoituksen toimeenpanoa.

5. Puhdas siirtymä ja 2040 -tavoitteet

- Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden toimien prioriteettina fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen. Kulutuksen rajoittamisen sijaan myös energiatehokkuustavoitteiden tulisi ensisijaisesti palvella päästöjen vähentämistä ja huomioida jäsenvaltiokohtaisesti puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat.

- EU:n kestävän rahoituksen taksonomian kriteerit tulee olla soveltuvia puhtaan siirtymän toteuttamiseksi ja energian toimitusvarmuuden varmistamiseksi Suomessa. Taksonomian tulisi huomioida kattavasti uusiutuvan energian tuotanto, mukaan lukien uusiutuvan energian tuotanto kestävällä biomassalla.

- Ydinenergian kriteerejä tulee päivittää huomioimaan kattavasti ydinenergiaratkaisut.

- Teknologianeutraali lähestymistapa, jossa puhdas siirtymä toteutetaan markkinaehtoisesti ja kustannustehokkaasti. Tavoitteena tulee olla johdonmukaisesti edistää periaatteen huomioimista kaikilla tasoilla ja foorumeilla.

- Tunnistetaan biogeeninen CCUS nollapäästöisyyden mahdollistajana ja osana tulevia säädösratkaisuja.

- Tunnistetaan, että RED- ja EED-politiikkatoimien päätarkoituksena on tukea ilmastotavoitteiden saavuttamista.

- Oikeudenmukainen siirtymä tarkoittaa myös yksilöllisten siirtymien tukemista; tarvitaan parempia vihreitä ja digitaalisia taitoja, ja erityisesti kuihtuvien alojen työllisille on tarjottava mahdollisuuksia uudelleen- ja täydennyskouluttautumiseen.

6. Kilpailukykyä vahvistava ja mahdollistava sääntely-ympäristö

- Lainsäädännön tavoitelähtöisyys, jossa toteutuu teknologianeutraliteetti ja markkinaehtoiset ratkaisut. On pyrittävä eroon lainsäädäntöä jäykistävistä erilaisista ns. ”suljetuista listoista” (mm. liian suppeat teknologialistaukset).

- Vaikutusarvioinnit (ml. vaikutuksiltaan merkittävät delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset); kumulatiiviset vaikutukset.

- yritysten hallinnollisen taakan vähentäminen; raportointivaatimusten vähentäminen ja arviointi ennen ehdotusten antamista. Komission tulisi myös arvioida digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä hallinnollisen taakan vähentämiseksi yrityksiltä (Reaaliaikatalous).

- Jo annettujen säädösten vaikutusten arviointi ennen uutta sääntelyä, erityisesti digitaalisten sisämarkkinoiden sääntelyssä.

- Huomio delegoinnin laajuuteen; pitäytyminen teknisessä, vaikutuksiltaan rajatussa sääntelyssä komissiolle delegoitavan säädösvallan osalta.

- Sääntöjen yhdenmukainen soveltaminen, sääntelyn ajantasaisuus.

- Yksi yhdestä –periaatteen systemaattinen ja läpinäkyvä soveltaminen.